

Guro-masker, Ivoorkust

Hout, beschilderd, 33,5 cm,
Masker, waarschijnlijk een hyena voor-
stellend, Guro, Ivoorkust, West-Afrika, col-
lectie Van Baaren

Literatuur

Tentoonstellingscatalogus, *Uit oerwoud en savanne*, Kunstschaten van het Nationaal Museum, Abidjan, Ivoorkust, Museum voor Land- en Volkenkunde, Rotterdam, 1970 (inleiding van Dr. B. Holas);
H. Himmelheber, *Negerkunst und Negerkünstler*, Braunschweig, 1960;
Fr. Willet, *African Art, an introduction*, London, 1971.

Het afgebeelde masker heeft de langgerekte en elegante stijl met de enigszins schuin naar achter lopende smalle oogopeningen, die kenmerkend is voor de Guro.

De Guro leven in de beboste heuvels tussen de bovenarmen van de Bandamarivier in het midden van Ivoorkust. Zij zijn vooral bekend als de makers van maskers; figuren worden veel minder aangetroffen. De Guro vereren een niet te tellen hoeveelheid geesten en kennen een groot aantal geheime genootschappen. Elk genootschap heeft zijn eigen rituelen waarin meestal een groep dansers een aantal maskers ten tonele voert. Omdat de dansers van top tot teen zijn bedekt met het altijd bij het masker horende kostuum, zijn ze als persoon onherkenbaar voor het publiek. In het masker wordt zeer bewust nooit een bepaalde persoon uitgebeeld. De maskers worden dus in beweging getoond, maar deze beweging hoeft niet altijd wild te zijn, ze kan ook bestaan uit langzame passen of een plechtig heen en weer lopen.

Er bestaan strenge regels voor de vorm, en voor plaats en tijd van de hele 'voorstelling', een liturgie als het ware. Vaak wordt in verhalende vorm die gebeurtenis uitgebeeld waaraan het genootschap, dat het masker bezit, eertijds zijn ontstaan te danken heeft gehad. Bovendien worden de geesten in herinnering gebracht die daarbij een rol spelen. De maskerdrager is dan ook niet 'vermomd', maar hij vertegenwoordigt, hij is, één van die als mens of dier voorgestelde geesten. Meestal gaat het om essentiële zaken, de landbouw bijvoorbeeld, die de voorouders van de Guro en speciaal die van de leden van het genootschap, van bepaalde geesten hebben geleerd.

Het maskerritueel heeft op gezette tijden, meestal jaarlijks, plaats en waarborgt, als heropvoering van de oorspronkelijke gebeurtenis, het voortbestaan van de gemeenschap. In het ritueel en het masker wordt uitgebeeld wat eigenlijk niet zichtbaar is, maar wel werkelijk aanwezig, al of niet symbolisch.

Net als het dansen met de maskers is het maken ervan een ritueel; het dient volgens strenge regels te gebeuren, die zowel de vorm van het masker als het gedrag van de maker betreffen. De maker is ook de priester van zijn samenleving, hij oefent het met veel godsdienstige, sociale en economische status omgeven beroep van smid uit. Hij snijdt het masker in afzondering en verzekert zich tegen de risico's, verbonden aan het omgaan met heilige zaken, door zich strikt te houden aan de regels.

Bij de ingebruikneming van het masker heeft een inwijdingsceremonie plaats, met offers aan de geest van het masker, die tevens het eerste optreden is. Dat gebeurt op het dorpsplein met begeleiding van trommen en fluiten. De maskers worden op een speciale plaats, óf verborgen in het bos, óf in een apart gebouwtje in of bij het dorp bewaard. Het is

Een modern Guro-masker in gebruik; de danser is geheel onherkenbaar door masker én kostuum. (uit: B. Holas, Arts de la Côte d'Ivoire, Presses Universitaires de France, Paris 1966, Planche 188)

voor de godsdienstige waarde van groot belang dat masker en kostuum goed worden onderhouden. Vaak worden voor een nieuw optreden de kleuren weer bijgewerkt en de delen van het kostuum die uit bladeren bestaan vernieuwd.

Bij de afdanking van het masker is een ontwijdingsceremonie noodzakelijk om te voorkomen dat de macht van de geest die het masker symbolisch voorstelt, zich tegen de gemeenschap keert. Het gaat er bij de maskerrituelen namelijk uiteindelijk om, dat de balans in het leven niet wordt verstoord, dat de gewone, traditionele, als natuurlijk ervaren, goede gang van zaken wordt bestendig, jaar na jaar.

Soms heeft een maskeroptreden ook een, wat je zou kunnen noemen meer politieke functie. Bij monde van het masker kunnen de stamhoofden hun wil bekend maken in een sfeer die inwilliging bevordert. Zijn wensen worden dan gesanctioneerd door de bovennatuurlijke krachten van de in het masker voorgestelde geest en gedekt door de macht van het genootschap in wiens bezit het masker is.

Het afgebeelde masker is waarschijnlijk een uniek stuk; een dergelijk stuk heb ik nooit gezien, noch in een museumcollectie, noch in de literatuur. Alle maskers die erop lijken zijn gehoornd, in tegenstelling tot het onze. Tot welk genootschap het heeft behoord, welke geest of welk dier het precies voorstelt, laat staan welke functie het precies heeft gehad is niet duidelijk. Zonder twijfel is het wel één van de fraaiste Afrikaanse maskers die onze verzameling rijk is.

